

۷۷۸۹۵۶۹۹ : تلفن
 ۷۶۱۶۱۵۹۶۷ : فکس
 ۷۶۱۶۱۵۹۶۷ : پست
 ۷۶۱۶۱۵۹۶۷ : ایمیل
 ۷۶۱۶۱۵۹۶۷ : وبسایت
 ۷۶۱۶۱۵۹۶۷ : آدرس
 ۷۶۱۶۱۵۹۶۷ : تهران - ۱۳۸۵

تصحیف غربزدگی

در جستجوی هویت ملی

- ۱۱ ...
- ۱۱ ...
- ۱۰۵ ...
- ۱۱۵ ... نوشته:
- ۱۳۹ ...
- ۱۱۹ ...
- ۱۱۹ ...
- ۲۰۵ ...
- ۲۲۷ ...
- ۲۴۵ ...
- ۲۵۲ ...
- ۲۶۱ ...
- ۲۷۱ ...
- ۲۸۵ ...

دکتر محمد بقائی (ماکان)

تهران - ۱۳۸۵

تصحیف غربزدگی

فهرست مطالب

۱۱	غرب‌شناسی و غرب‌اندیشی.....
۹۱	دین و اصل عدم قطعیت.....
۱۰۵	سنائی و چهارسوق مذهب.....
۱۱۵	ایران؛ آرمانشهر اقبال.....
۱۳۹	میراث فرهنگی؛ داستانی پرآب چشم.....
۱۵۳	فرهنگ ایرانی از دیدگاه اقبال و سهروردی.....
۱۶۵	سهروردی و قلب بی‌قرار فرهنگ ایرانی.....
۱۹۱	مفهوم وطنخواهی در تفکر اقبال.....
۲۰۵	نظام آرمانی اقبال.....
۲۲۷	آئینهای پیشوازی نوروز.....
۲۴۵	نوروز؛ مبارزی همیشه پیروز.....
۲۵۳	نوروز و رمز جاودانگی.....
	نوروز؛ میلاد هویت ایرانی.....
۲۶۱	سیزده نوروز؛ منهای اکاذیب به اضافه حقیقت.....
۲۷۱	خط زنگاری در دفتر عقل و عشق.....
۲۸۵	نمایه نامها.....

در تبیین و تفسیر این موضوع که در این کتاب به آن پرداخته شده است، تلاش شده است تا با استفاده از روش‌های علمی و پژوهشی، به بررسی و تحلیل این پدیده پرداخته شود. در این راستا، به بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری و توسعه این پدیده پرداخته شده است و تلاش شده است تا به دنبال علل و دلایل آن باشیم. در ادامه، به بررسی وضعیت کنونی این پدیده و چالش‌های پیش رو آن پرداخته شده است و در نهایت، راهکارها و پیشنهاداتی برای بهبود وضعیت آن ارائه شده است.

پیشگفتار مؤلف

این کتاب فراهم آمده از مقالاتی است که مضمون مشترکشان مسائل فرهنگی چند دهه‌ی اخیر است. در این مقالات سعی شده عوامل مخرب هویت ملی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد و عناصر سازنده آن به طور کلی و گاه به تفصیل شرح شود؛ از این رو بخش قابل توجهی از کتاب یکسره به نوز و آئین‌های وابسته به آن که از نشانه‌های بارز هویت ایرانی است اختصاص یافته. به عقیده نویسنده یکی از هولناکترین عوامل تخریب فرهنگ و بالمالک هویت ایرانی بی‌اعتنائی به خویشتن خویش است؛ بی‌تفاوتی به دستاوردهای فرهنگ ایرانی و توجه به بیگانه است که در هر دوره‌ی به‌شکلی نمایان شده - از آرایش ظاهری گرفته تا شیوه سخن گفتن و چشم دوختن به اندیشه‌ها و چهره‌های بیگانه. معمولاً وقتی از این معایب سخن می‌رود کسی به خود گمان نمی‌برد که مشمول این ایراد است، زیرا به قول سعدی: که او به عنوان یک ایرانی غمگین و بی‌تفاوت است. گر از بسیط جهان عقل، منعدم گردد. به خود گمان نبرد هیچکس که نادانم

پایه، محقق ۱۳۳۲
 صحیفه فریدونکی اوسته محمدبنیانی (ماکان) - تهران، سال ۱۳۸۵
 ISBN 964 - 6895 - 97 - 3
 ۲۲۰ ص
 فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیض
 کتابخانه بصورت زیر نویس
 نمایه
 ۱. ایرانیان - هویت برادری - اقبال کمزور - معتمد - ۱۳۸۷ - ۱۳۸۸ - ۲ تیر
 الفبای عنوان
 ۲۷ / ۸ / ۶۵ / ۲ / ۲۲
 کتابخانه ملی ایران
 به دوست صافی ضمیرم
 ۸۲۲۰۰۹۲۸

دکتر محمد ملکی

که جانش با مهر ایران عجین است ۱۱

تبعطف و بند رانما و زیور ۱۴

بهدنم و همس لوج و رانما ۵۰۱

البقا پوششنامه این ایوا ۵۱۱

مشق با ایوا رانما در جنبه ثابیه ۶۶۱

رنگ و بو و البقا و لایوه از ایوا جنبه ۶۶۱

دانش روزان بهتری (فارس و ایوا جنبه ایوا) سبزه و روح بهیوش ۶۶۱

توان : مشهور و بیسی ۱۳۳۵/۱۳۳۶ تلفن : ۶۶۹۵۶۸۷۷ ..... ۶۶۱

صحیفه فریدونکی ۵۰۲

در جستجوی هویت ملی ۷۲۲

محمد بنیانی (ماکان) ۷۲۲

akankhshahidshahabooz ۵۶۲

مروجهایی کعبه ۶۵۲

چاپ: سعدی - نوبت چاپ: اول، ۸۵ / ۸۵ / ۸۵ / ۸۵ ..... ۶۵۲

تیراژ: ۲۷۵۰ نسخه ۶۵۲

۱۹۲ - ۲ - ۵۷ - ۶۸۹۵ - ۶۸۹۵ - ۶۸۹۵ - ۶۸۹۵ - ۶۸۹۵ - ۶۸۹۵ ..... ۶۵۲

۱۲۲ ..... ۶۵۲

۵۸۲ ..... ۶۵۲

بنابراین وقتی سخن از آرایش ظاهری در ارتباط با حفظ هویت ملی سخن به میان می‌آید، آنان که خود را به سبک غربی می‌آرایند، ایراد را متوجه کسانی می‌سازند که با سیمائی متفاوت ملبس به جامه شرقی‌اند. عکس این موضوع نیز صادق است، زیرا آنان که خود را ملبس به نوع خاصی از جامه‌های شرقی می‌سازند، ایراد مذکور را متوجه خود نمی‌بینند. چنین است وقتی از شیوه سخن گفتن در ارتباط با زبان فارسی که یکی از مهمترین، یا اساسی‌ترین عامل حفظ هویت و تمامیت ارضی ایران است، صحبت به میان می‌آید. جمعی واژه‌های غربی را به واژه‌های شرقی، و گروهی کلمات شرقی را به واژه‌های غربی ترجیح می‌دهند، که البته در هیچیک نشانی از زبان فارسی و بالمآل فرهنگ ایرانی نیست. از این منظر «براو»ی فرنگی، هیچ تفاوتی با «احسنتم» شرقی ندارد، زیرا زبان فارسی برای بیان چنین احساسی واژه‌ئی ویژه خود دارد. به کار نگرفتن واژه‌های فارسی، یعنی سست گردانیدن پایه‌های زبانی که هویت ملی این قوم با آن رقم می‌خورد. و نیز وقتی سخن از توجه به اندیشه‌ها و چهره‌های بیگانه در ارتباط با فرهنگ ایرانی به میان می‌آید، همین فرافکنی در هر دو طیف دیده می‌شود که هریک دیگری را متهم به گرایش‌های غیرایرانی و بیگانه‌گرایی می‌نماید. ولی حقیقت این است که هیچیک از این دو گروه در طریق حفظ هویت ملی گام برنمی‌دارند، بلکه پشت به آن، در حرکت‌اند. به قول اقبال:

هوس منزل لیلی، نه تو داری و نه من
 جگر گرمی صحرا، نه تو داری و نه من

من جوان ساقی و تو پیر کهن میکده‌ای
 بزم ما تشنه و، صهبا نه تو داری و نه من
 دل و دین در گروی زهره‌وشان عجمی
 آتش شوق سلیمی، نه تو داری و نه من
 خزفی بود که از ساحل دریا چیدیم
 دانه‌ی گوهر یکتا، نه تو داری و نه من
 دگر از یوسف گمگشته سخن نتوان گفت
 تپش خون زلیخا، نه تو داری و نه من
 به که با نور چراغ ته دامن سازیم
 طاقت جلوه‌ی سینا، نه تو داری و نه من
 این تضاد که در بسیاری از زمینه‌های اساسی فرهنگ کشور دیده می‌شود، در مقالات این کتاب مورد بررسی قرار می‌گیرد. این معضل به خلاف آنچه که محافل رسمی عنوان می‌کنند تنها ناشی از «غرب‌زدگی» نیست، بلکه از «شرق‌زدگی» و هر نوع «زدگی» دیگر نیز هست که می‌توان آن را «تصحیف غرب‌زدگی» نام داد.

از آنجا که نویسنده نزدیک به سه دهه است که در کار اقبال‌پژوهی است و حاصل این تلاش مجموعه ۲۴ جلدی «بازنگری آثار و افکار اقبال» است، سعی نموده تا نظرات خود را بر بنیاد تفکرات فرزانه‌ئی پیش برد که به ایران و فرهنگ ایرانی عشق می‌ورزیده، زیرا نمی‌خواهد این گمان پیش آید که او به عنوان یک ایرانی مهری طبیعی به فرهنگ خویش دارد.

بنابراین برخی از مقالات با توجه به دیدگاههایی که علامه اقبال

نسبت به فرهنگ ایرانی ابراز داشته به رشته تحریر درآمده است نه آن که مقصود، فقط بررسی آثار و افکار وی باشد.

به علاوه از دو چهره معروف تاریخ فرهنگ ایران، سنائی و سهروردی نیز به عنوان پایه‌ریزان شعر عرفانی و حکمت اشراقی سخن به میان آمده و بالندگی این فرهنگ در بستر تفکر آنان مورد بررسی قرار گرفته است تا اشارتی باشد برای نسلی که دیگر از میان‌شان سنائی و سهروردی بر نمی‌خیزد.

چنان‌که گفته شد حلقه اتصال این مقالات، که سعی شده است به لحاظ مضمونی تدوین شوند، مفهوم هویت ملی در سرزمینی است که به شدت نیاز به بازیابی گوهر گمشده فرهنگ خویش دارد.

م.ب. ماکان

زمستان ۸۲

غرب‌شناسی و غرب‌اندیشی در ایران

تأملی در اصطلاح غرب‌شناسی

وقتی به دنیای غرب می‌اندیشیم ذهنمان به حسب ظاهر متوجه برخی از نقاط جهان می‌شود، ولی در واقع به فرهنگ و تمدنی باید نظر داشت که از اروپا و آمریکا برخاسته و جهان را در خود گرفته است. بنابراین با توجه به این تعریف، دنیای غرب نمی‌تواند میهن مکانی مشخص باشد. غرب به این معنا در همه جا هست و تجدد و پیشتازی هم ثمره آن است. چنین غربی بیانگر شیوه تفکری است که ممکن است در بسیاری از نقاط محدود و وسیع شرق جغرافیائی هم حاکم باشد. از شیوه خانه‌آرایی جدید که برای مثال در ایران با صندلی لهستانی آغاز شد بگیرد تا نحوه راه بردن کشورها که تقریباً همه به لحاظ ساختاری کم و بیش غربی‌اند. امروزه غرب بیشتر یک مفهوم ایدئولوژیک است تا جغرافیائی. دنیای غرب در جغرافیای سیاسی معاصر محدوده‌ئی را نشان می‌دهد که شامل نیمکره شمالی، اروپای غربی، ژاپن، ایالات متحد و بسیاری کشورهای شرقی می‌شود. به این ترتیب غرب را باید مفهومی دانست که گسترش و حتی رشد